

MUZEE, COLECȚII, EXPOZIȚII

„ILLIRI ȘI DACI” — O EXPOZIȚIE DE ÎNALTĂ ȚINUTĂ

Hadrian DAICOVICIU

PIESE DIN TUMULUL DE LA AGIGHIOL, CERAMICĂ DACICĂ LUCRATĂ CU MÎNA

Două mari orașe iugoslave — Belgrad și Ljubljana — au fost din septembrie 1971 până în februarie 1972 gazdele unei importante expoziții arheologice organizate de Narodni Muzej Beograd și de Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj: expoziția „Illiri și daci”. În primăvara acestui an, expoziția a fost găzduită de două centre științifice și culturale de seamă ale țării noastre: Cluj și București.

Una din trăsăturile distinctive ale expoziției „Illiri și daci” o constituie tocmai colaborarea exemplară grație căreia a fost realizată. Pentru prima dată în istoria muzeografiei românești și iugoslave, o manifestare de asemenea proporții (numărul obiectelor expuse trece de 600) este organizată împreună, cu piese din muzeele ambelor țări. Natural, muzeele țării vecine și prietene au oferit mai ales material illiric, dar n-au lipsit din contribuția lor la expoziție piese dacice reprezentative, ca inventarul unui mormînt de incinerare de la Paraćin sau splendidele tezaure de argint de la Kovin și Tekija. La rîndul nostru, am prezentat în cadrul expoziției cu precădere material dacic; alături de el, însă, au figurat obiecte din necropola tumulară illirică de la Balta Verde, depozitul de bronzuri de la Alba Iulia—Partoși și o interesantă stelă funerară a unei familii de mineri dalmatini stabiliți, în epoca romană, la Alburnus Maior (Roșia Montană). Adeseori, piese aparținînd muzeelor din cele două țări au fost expuse în aceeași vitrină, soluția aceasta constituind, într-un fel, o expresie muzeografică modernă a strînselor legături dintre cele două popoare.

Caracterul istoric, științific, al expoziției, constituie o altă trăsătură distinctivă a acestei importante realizări muzeografice. El s-a manifestat pregnant în alegerea materialului, în principiile adoptate pentru expunerea lui și în catalogul care a însoțit expoziția.

Deși era vorba de o expoziție arheologică, specialiștii români și iugoslavi nu s-au lăsat tentați de posibilitatea de a prezenta numai piese prețioase prin materialul din care fuseseră confecționate sau prin măiastra lor execuție artistică. Firește, asemenea obiecte n-au lipsit; masca de aur de la Trebeniste, o parte din tezaurul de la Novi Pazar, centurile de argint de la Mramorac, fibulele dintr-o serie de morminte illirice, inventarul mormîntului princiar de la Agighiol, tezaurele de la Sîncrăieni și Surcea, monedele dacice etc. au constituit veritabile puncte de atracție. Dar, alături de aceste piese remarcabile, expoziția a adăpostit și unelte de fier descoperite în cetățile din Munții Orăștiei, ceramică

ASPECT DIN EXPOZIȚIE

illirică și dacică lucrată cu mâna, monumente ale unei arte încă rudimentare, ca statuia-menhir de la Baia de Criș sau călărețul italic de la Nesactium. O asemenea îmbinare de piese variate era cerută de scopul istoric al expoziției: înfățișarea dezvoltării complexe a societăților dacică și illirică de la nașterea acestor popoare și pînă în epoca romană. Expoziția a putut, astfel, prezenta vizitatorilor evoluția uneltelor și a armelor, progresul diverselor meșteșuguri, relațiile dintre cele două popoare și influențele reciproce, negoțul cu lumea clasică greco-romană, manifestările felurite ale culturii spirituale, continuitatea elementelor dacic și illiric sub dominația Romei.

Cum s-a putut vedea și din cele spuse mai sus, întreg materialul expoziției a fost organizat după criteriul apartenenței la una din cele două populații antice, nu pe țări contemporane. La Belgrad, unde expoziția a fost organizată într-o singură sală de mari proporții a Muzeului Național, s-a adoptat, în prezentarea concretă, soluția a două circuite: la intrarea în sală vizitatorii aveau spre dreapta vitrinele cu piese illirice, iar spre stînga cele cu obiecte dacice. Cele două circuite se întîlneau la mijlocul peretelui opus intrării; o așezare asemănătoare au avut vitrinele orizontale, mai joase, care adăposteau obiecte de aur și argint.

La Ljubljana, sălile mici și joase de la Arcade (o veche mănăstire) au impus altă repartizare a materialului. Aici primele săli au fost consacrate pieselor illirice, iar următoarele antichităților dacice.

Pentru organizarea expoziției la Cluj, proiectul prevedea altceva. Încercam să prezentăm materialul paralel, în fiecare din cele cinci săli ale Muzeului de artă, puse cu amabilitate la dispoziția noastră. În felul acesta, vizitatorul putea urmări cu ușurință dezvoltarea mai mult sau mai puțin analogă a celor două popoare antice.

Se înțelege că însuși caracterul istoric, evolutiv, al prezentării, a impus ca principiu călăuzitor criteriul cronologic, în cadrul perioadelor mari piesele fiind dispuse fie tematic (unelte de fier, arme de fier, obiecte de bronz, ceramică etc.), fie în cadrul unor complexe arheologice determinate (așezări, morminte, tezaur și depozite).

Catalogul expoziției (tipărit în Iugoslavia în limbile sîrbă și engleză, iar la noi în limbile română și franceză) e precedat de două capitole de istorie: cel închinat illirilor a fost scris de dr. Draga Garašanin, iar cel despre daco-geți e semnat de autorul acestor rînduri. Descrierea pieselor cuprinde, de cite ori s-a simțit nevoia, un scurt și lămuritor comentariu istoric.

Un material complementar restrîns, dar semnificativ, a însoțit prezentarea pieselor în expoziție. O hartă cu toate localitățile reprezentate în expoziție prin descoperiri permite vizitatorilor să vadă limpede aria de răspîndire a vestigiilor illirice și dacice din cele două țări. Fotografii ale unor complexe arheologice sau ale unor obiecte care n-au putut fi prezentate, precum și citeva machete (de exemplu a incintei sacre de la Sarmizegetusa sau a tumulului princiar de la Atenica) întregesc imaginea unor civilizații de mult apuse, dar care ne impresionează și ne emoționează pînă astăzi.

VITRINĂ CU PODOABE ILLIRICE DE ARGINT

